

Основи педагогіки

Предмет та завдання педагогіки. Педагогіка – наука про навчання, виховання, розвиток та формування особистості. Предмет педагогіки національної школи та її основні категорії: виховання, освіта, навчання, їх взаємозв'язок. Система педагогічних наук. Самовиховання та самоосвіта. Виховання у соціальному та педагогічному значенні.

Педагогічне спілкування. Сутність педагогічного спілкування. Функції спілкування. Етапи організації педагогічного спілкування. Рівні спілкування. Види спілкування. Стили спілкування та особливості їх прояву. Педагогічні умови, що сприяють ефективності спілкування: володіння психолого-педагогічними якостями та уміннями, володіння педагогічним тактом, уміння «подати себе», мовленнєва культура, гуманістична спрямованість, знання правил спілкування.

Основні категорії педагогічної науки. Проблема мети виховання в педагогіці. Значення мети виховання для педагогічної теорії і практики. Поняття про мету виховання. Історичний характер мети виховання. Мета виховання в національній школі. Основні завдання і зміст різнобічного розвитку особистості. Об'єктивний і суб'єктивний характер мети виховання. Закономірності як відображення сутнісної характеристики процесу розвитку. Закономірності і принципи виховання. Завдання виховання молодших школярів. Комплексний підхід до виховання як умова забезпечення різнобічного розвитку особистості. Формування та розвиток особистості в національній школі.

Закономірності розвитку особистості. Розвиток як специфічний процес зміни, результатом якого є виникнення якісно нового результату. Види розвитку: фізичний, психічний та соціальний. Подібність і відмінність між поняттями «індивід», «індивідуальність», «особистість». Чинники розвитку та формування особистості: спадковість, середовище, виховання, активність, діяльність, рівень саморозвитку та самоосвіти. Акселерація як процес прискорення у фізичному розвитку людини. Гіпотези виникнення акселерації.

Інновації в педагогіці. Інновація як нововведення та вимога сучасного розвитку педагогічної науки. Основною характеристикою інноваційної освітньої системи є її прагнення до реалізації завдань з розвитку, навчання і виховання особистості, яка потрібна сучасній соціально-економічній системі. Саме це коректує мету освіти і виховання, зміст її реалізації, зміну цінностей, технологічне забезпечення навчально-виховного процесу. Поняття «інноваційна педагогічна технологія»: визначення та типологія. Вимоги, які висуває до особистості вчителя інноваційна педагогічна технологія. Особистісний підхід у педагогіці, мета і завдання особистісно-орієнтованої педагогіки. Моделі особистісно-орієнтованої педагогіки.

Методи педагогічних досліджень. Проведення науково-дослідної роботи студентами у ВНЗ. Види НДР. Поняття «наукове дослідження», їх класифікація. Основні категорії педагогічного дослідження. Загальна характеристика методів науково-педагогічного дослідження. Методи

науково-педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, дослідження, бесіди, вивчення педагогічної документації та учнівських праць, письмове опитування, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження, математичної статистики. Впровадження педагогічного досвіду, наслідків наукових досліджень і досягнень національної етнопедагогіки в практику виховання і навчання учнів початкової школи.

Дидактика

Теоретичні основи дидактики. Предмет і функції дидактики, становлення дидактики як науки. Зв'язок дидактики з іншими науками. Завдання сучасної дидактики початкового навчання. Види і методи дидактичних досліджень. Поняття про зміст освіти. Реформування змісту початкової освіти. Навчальні плани і програми для початкових шкіл. Підручники для початкової школи.

Процес навчання. Сутність процесу навчання. Принципи і правила навчання. Етапи навчального процесу. Організація диференційованого навчання. Мотивація учіння молодших школярів. Гуманізація навчального спілкування. Організація навчального співробітництва. Емоційність процесу навчання. Формування в молодших школярів уміння вчитися як ключової компетентності.

Методи та форми організації навчання. Методи, технології та засоби навчання. Форми організації процесу навчання. Контрольно-оцінювальна діяльність учителя. Вимоги до сучасного уроку в початковій школі. Навчально-виховний процес у малочисельній початковій школі. Оптимізація процесу навчання. Початкова освіта за рубежом.

Методи навчання. Сутність і функції методів навчання. Класифікація методів навчання. Методи усного викладу навчального матеріалу. Наочні методи навчання. Практичні методи навчання. Дидактичні ігри. Самостійна робота учнів як метод навчання. Формування в молодших учнів досвіду пошукової діяльності. Вибір і поєднання методів навчання. Педагогічні технології. Підготовка навчального обладнання.

Форми організації навчального процесу. З історії розвитку організаційних форм навчання у початковій школі. Визначення цілей уроків. Добір змісту й методичного забезпечення уроку. Багатоваріантність структури уроків. Дидактичні особливості уроків для учнів шестирічного віку. Дидактичні особливості інтегрованих уроків. Особливості підготовки та проведення відкритого уроку. Методика проведення екскурсій. Види домашніх завдань і способи їх перевірки.

Контроль та оцінка результатів навчання. Навчально-виховний процес у початковій школі. Особливості планування навчального процесу. Організація виховної роботи в початковій школі.

Теорія та методика виховання

Виховний простір школи I ступеня. Сутність понять «виховне середовище», «процес соціальної адаптації». Умови педагогізації

середовища. Соціокультурне середовище виховання і сучасні реалії дитинства. Природне середовище, соціальне середовище, мікросередовище, виховуюче середовище, соціокультурне середовище (ніша і стихія). Сучасні реалії дитинства: економічні, політичні, соціальні, культурні, моральні. Предметно-просторове середовище. Психо-дидактичне середовище.

Методи виховання в початковій школі. Поняття «методи виховання» в педагогічній науці. Прийом виховання. Засоби виховання. Класифікація методів виховання. Методи виховання почуттів. Характеристика основних груп методів виховання в початковій школі. Методи формування свідомості. Роз'яснення. Бесіда. Фронтальні та індивідуальні бесіди. Метод прикладу. Виховні функції прикладу. Методи формування суспільної поведінки. Педагогічна вимога. Громадська думка. Вправління. Привчання. Доручення. Створення виховуючи ситуацій. Методи стимулювання діяльності та поведінки. Змагання. Заохочення. Покарання. Методи контролю та аналізу ефективності виховання. Форми виховної роботи з молодшими школярами: масові, групові, індивідуальні.

Методика створення і розвитку дитячого колективу в початковій школі. Поняття «дитячий колектив» у педагогіці. Види і структура дитячого колективу. Первинний колектив. Постійні колективи. Одновіковий колектив. Офіційний і неофіційний колективи. Місце дитини в колективі. Динаміка розвитку колективу. Методика згуртування дитячого колективу.

Методика роботи з батьками школярів. Форми взаємодії педагогів та батьків. Батьківські збори. Лекторій. Педагогічні практикум. Педагогічні умови успішного виховання дітей у сім'ї. Вивчення батьками своїх дітей. Особистий приклад батьків. Спільна діяльність, розумне спілкування. Педагогічна культура батьків. Подолання конфлікту між батьками і дітьми. Подолання недоліків сімейного виховання. Участь громадськості у вихованні дітей. Орієнтовна програма вивчення сім'ї. Методи вивчення сім'ї. Педагогічна просвіта батьків. Батьківські університети.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондар В. І. Дидактика / В. І. Бондар. – К., 2007. – 386 с.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. Вишневський. – Дрогобич: Коло, 2003. – 528 с.
3. Гадецький М. В. Організація навчального процесу в сучасній школі: Навчально-методичний посібник для вчителів, керівників навчальних закладів, слухачів ІЮ / М. В. Гадецький, Т. М. Хлебнікова. – Харків: Веста: Ранок, 2003. – 136 с.
4. Дубасенюк О. А. Практикум з педагогіки / О. А. Дубасенюк. – К., 2004. – 464 с.
5. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб / Карпенчук С. Г. – К.: Вища шк., 2005. – 343 с.
6. Кузьминський А. І., Вовк Л. П., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. –

418 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).

7. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник / В. І. Лозова, Г. В. Троцько. – Харків: «ОВС», 2002 – 400с.

8. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти / Олександра Яківна Савченко. – К., «Грамота», 2012. – 502 с.

9. Теоретико-методичні засади підготовки вчителів початкової школи до запровадження освітніх технологій в умовах сучасного освітнього середовища: монографія / за заг. ред. К. Б. Авраменко. – Миколаїв : Іліон, 2016. – 172 с.

10. Фіцула М. М. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 528 с.